

Kwaliteitskaart Gedrag

opgesteld door leden van de kenniskring
Gedrag- en Leerproblemen
Hogeschool Edith Stein (Saxion) 2012

1. Grondhouding leerkracht

Voor een veilige prettige werksfeer is de grondhouding van de leerkracht van belang: een open, accepterende en ondersteunende houding, sensitief, respectvol en voorspelbaar. De leerkracht heeft een onderzoekende en reflectieve basishouding. De leerkracht observeert en onderzoekt het gedrag van de leerling en de groep en kijkt daarbij naar haar/zijn aandeel in interacties en situaties. Zij/hij heeft daarbij oog voor het perspectief van de leerlingen, is zich bewust van eigen opvattingen over gedrag en neemt kennis van (nieuwe) inzichten omtrent de ontwikkeling van gedrag. In het pedagogisch handelen is zij/hij een voorbeeld voor de leerlingen.

2. Relatie leerkracht-leerling

De leerkracht spreekt op individueel en groepsniveau positieve verwachtingen uit die zij/hij heeft van het gedrag van leerlingen. Zij/hij ondersteunt en bekrachtigt een positief klimaat, warmte, respect en plezier in haar/zijn relatie tot de leerlingen. De leerkracht is zich bewust van de eigen rol in het opbouwen van positieve relaties door hierin actief te investeren. Zij/hij toont interesse in de leerlingen, is belangstellend, investeert bewust in het verkrijgen en behouden van een goede sfeer in de groep, onder andere door het organiseren van gedeelde activiteiten en het afstemmen van emoties tussen leerlingen. De leerkracht bevordert de samenwerking tussen leerlingen onderling zodat leerlingen waardering ontwikkelen voor elkaars kwaliteiten en leren elkaar te helpen. Een goede leerkracht-leerling relatie levert een belangrijke bijdrage aan het werkplezier en welbevinden van de leerkracht en heeft een positieve invloed op de betrokkenheid en het optimaal leren van kinderen.

3. Klassenmanagement

De inrichting van het lokaal en expliciete regels en afspraken zijn belangrijke basisvoorwaarden voor goed gedrag. De leerkracht voorziet in voorspelbare regels en routines, goed voorbereide activiteiten en een effectief gebruik van de tijd. In een geordende klassen-omgeving kunnen leerlingen zelfstandig hun weg vinden en optimaal productief zijn. De leerkracht zorgt ervoor dat de overgangen tussen activiteiten plezierig en vlot verlopen. Zij/hij houdt actief toezicht, anticipeert op problemen, bespreekt regelmatig de regels en routines en complimenteert leerlingen bij goed gedrag. Vanuit gezag stelt de leerkracht duidelijke grenzen en bespreekt zij/hij met de leerling(-en) realistische gedragsdoelen. In elk lokaal zijn zogenaamde 'behavioral hotspots' aan te wijzen. De leerkracht lost knelpunten qua gedrag op door bijvoorbeeld de klassenomgeving opnieuw in te delen of routines aan te passen.

4. Instructievaardigheden en feedback

De leerkracht geeft gedragslessen en is proactief in de vormgeving van deze lessen met variatie in aanbiedingsvormen en materialen. De instructie tijdens de gedragslessen is gericht op het aanleren, herhalen en inoefenen van gewenst gedrag (zie ook punt 7: kernwaarden) en sociale vaardigheden, waarbij de leerkracht een verbinding maakt met gedrag in de echte wereld. Zij/hij heeft aandacht voor wat goed gaat en geeft kwalitatief goede en informatieve feedback. De leerkracht gaat in gesprek met de leerlingen waarbij zij/hij door de vraagstelling aanzet tot analyseren en redeneren over gedrag- of sociale vraagstukken, hetgeen de zelfreflectie en het zelfstandig denken over gedrag bij de leerlingen bevordert.

5. Sociaal-emotionele vaardigheden en zelfregulatie

Het basisklimaat in de hele school is gericht op een voorspelbare, positieve, complimenterende en gedragsregulerende aanpak voor alle leerlingen. De leerkracht bespreekt regelmatig regels voor gedrag en omgang met de leerlingen in een positieve sfeer met expliciet aandacht voor wat goed gaat zodat de school een veilige en plezierige gemeenschap is voor alle betrokkenen. De leerkracht is in de omgang met leerlingen en volwassenen een voorbeeld en rolmodel. Elke leerkracht biedt kennis en begrip van de taal om emoties, gedachten en gedrag te benoemen. De leerkracht ondersteunt leerlingen bij het leren sturen en stoppen van gedrag en begeleidt leerlingen in het vasthouden of verschuiven van aandacht.

6. Vroegtijdig signaleren

Vanuit een preventieve houding zet de leerkracht systematisch signaleringsinstrumenten voor gedrag in. De leerkracht analyseert en interpreteert gedragsgegevens op groeps- en op individueel niveau. Deze gegevens worden vertaald naar doelen en omgezet in adequaat handelen en geschikte activiteiten om positieve groepsprocessen tot stand te brengen. De leerkracht reageert op individueel niveau snel en effectief op ongewenst gedrag en leert gelijktijdig gewenst gedrag aan. Wanneer ongewenst gedrag zich blijvend en frequent voordoet onderzoekt de leerkracht de functie van het gedrag.

7. Schoolbreed

Het team werkt aan een schoolbrede benadering door met elkaar de kernwaarden vast te stellen. Kernwaarden zijn leidend in de vormgeving van het pedagogisch klimaat in de school. Voorbeelden van kernwaarden zijn respect, verantwoordelijkheid, empathie voor zichzelf en de anderen om zich heen en een actieve leerhouding. De kernwaarden worden door het team vertaald in concreet gedrag voor alle plaatsen in en rond de school. Deze waarden vormen de basis voor de omgang met elkaar. In alle ruimtes in en om de school is deze aanpak zichtbaar en herkenbaar. Alle leerkrachten werken volgens een doorgaande lijn waarin met elkaar wordt afgesproken op welke manier gewenst gedrag structureel wordt aangeleerd, geoefend, herhaald en bekrachtigd. De leerkracht wordt getraind en ondersteund om, daar waar nodig, speciale effectieve interventies te kunnen hanteren voor een zeer kleine groep leerlingen. Gegevens over gedrag zijn daarbij onder meer richtinggevend. Onderwijskundig leiderschap speelt hierbij een belangrijke rol.

8. Ouderbetrokkenheid

De leerkracht investeert in ouderbetrokkenheid door met ouders helder te communiceren over verwachtingen, visie en aanpak van gedrag van beide partijen. Het uitwisselen van elkaars effectieve interventies is van belang, omdat het samen optrekken in het beter omgaan met gedrag een versterkende uitwerking zal hebben. De leerkracht betreft ouders van het begin af aan systematisch bij de school (intake, oudergesprekken, thema-avonden) en laat aan ouders zien op welke manier zij hun kinderen kunnen helpen. De leerkracht werkt samen met instanties die taken hebben rondom gezinssystemen, de opvoeding en het welzijn van een gezin, en streeft hierbij naar een gezamenlijke aanpak en vroeg bijsturen van gedrag.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Cathy van Tuijl
Saxion
Postbus 70.000,
7500 KB Enschede
074 - 8 516 522 / 100
www.saxion.nl
c.vantuijl@saxion.nl